

In veel families bestaan er geheimen, maar het geheim in de familie Kotte was wel heel bijzonder. Pas toen Conny van de Velde-Kotte 43 jaar was hoorde ze dat 'tante Lies', die zij altijd had beschouwd als een lieve oudere zus van haar vader, in werkelijkheid diens moeder en dus Conny's grootmoeder was geweest. En vijftig jaar eerder had haar vader pas bij zijn eindexamen HBS gehoord dat zijn 'zus' Lies zijn moeder was. tekst Laurens Beijen

Een lang verzwegen familiegeheim

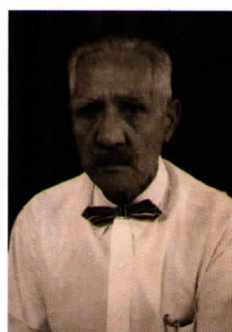
Café Admiraal De Ruyter in Vlissingen

Ondertrouwd, maar niet getrouwd

'Ik denk nog steeds dat haar onrecht is aangedaan.' De nu tachtigjarige mevrouw Conny van de Velde-Kotte uit Zwijndrecht denkt nog vaak terug aan haar grootmoeder, die zij gekend heeft als 'tante Lies'. De geschiedenis begon in 1905. Aan de Rommelkade in Vlissingen, de huidige Emmastraat, stond het populaire vergaderlokaal annex danscafé Admiraal De Ruyter van George Kotte. Het werd veel bezocht door marinemensen en medewerkers van de scheepswerf De Schelde. Een van hen, een jongeman uit Indië, voelde zich aangetrokken tot Georges oudste dochter Elisabeth (Lies) Kotte. Lies was nog maar zeventien toen ze zwanger van hem werd. In de familie werd later verteld dat de dreigende schande aanleiding was om het café te verkopen en met het hele gezin hals over kop naar de andere kant van het land te verhuizen.

Het gezin Kotte, dat in die tijd tien kinderen telde, werd op 31 augustus 1905 ingeschreven in Nijmegen. Op 4 april 1906 verhuisden de Kottes naar het dorp Doornenburg in de gemeente Bommel. In de bevolkingsregisters van beide gemeenten werd George Kotte aangeduid als reiziger, een oude term voor vertegenwoordiger. Opvallend is dat in het bevolkingsregister van Bommel op hetzelfde adres ook de Indische jongeman werd ingeschreven. Hij heette Hendrik Rudolph Beijen en was in 1881 geboren op het eiland Ternate. Ook hij werd aangeduid als reiziger. Op de zondagen 22 en 29 april 1906 werd voor het gemeentehuis van Bommel de ondertrouw van Hendrik en Lies afgekondigd. Op 5 mei 1906, dus zes dagen na de tweede afkondiging, beviel Lies van een zontje. De jongen kreeg de voornamen Hendrik Rudolph

3 x Hendrik
Rudolph Beijen

Joop Kotte

Marie Johan. De voornamen van zijn vader, die in de geboorteakte overigens niet werd genoemd, waren daarin dus duidelijk te herkennen. Het huwelijk van Lies en Hendrik ging echter niet door. Het schijnt dat George Kotte hem bij nader inzien geen betrouwbare huwelijkspartner voor zijn dochter vond. Ondanks het afspringen van het huwelijk bleef Hendrik Rudolph aanvankelijk bij de familie Kotte in huis wonen. Na zes maanden verhuisden de Kottes naar Utrecht. Volgens het bevolkingsregister van Bemmelen vertrok Hendrik Rudolph op dezelfde dag ook naar Utrecht, maar in de Utrechtse registers is hij niet te vinden. Hoe lang hij daarna nog in Nederland is gebleven, is onbekend; uit een krantenbericht uit 1911 blijkt dat hij toen weer in Indië was.

Een lang bewaard geheim

De ouders van Lies zorgden voor haar zoontje, dat Joop genoemd werd, alsof het hun eigen kind was, en de jongere kinderen in het gezin wisten niet beter dan dat Joop gewoon een broertje was. In 1908 werd in Utrecht nog een elfde 'eigen' kind geboren: Jurriaan. Hij was dus een oom van Joop, die twee jaar ouder was. Begin 1908 verhuisde Lies zonder haar

zoontje naar Rotterdam. Zij was pianiste en trad onder andere op als muzikaal begeleidster van stomme films. In 1909 verhuisde ook de rest van het gezin Kotte naar Rotterdam. Eigenlijk was het de bedoeling om naar Amerika te emigreren, maar dat plan kon niet doorgaan: twee dochters bleken tbc te hebben en zouden daarom niet in Amerika toegelaten worden. Die dochters overleden in 1910 en 1911. Het plan om te emigreren werd echter niet opnieuw opgepakt. Lies trouwde in 1912 met de bioscoopbeambte Leendert Pieter Riede. Het huwelijk was niet erg gelukkig en eindigde in 1921 in een echtscheiding. Een jaar later trouwde Lies met de twaalf jaar jongere violist Paul Lübeck, die ze in het muzikale circuit had leren kennen en met wie zij af en toe samen optrad. Dat huwelijk hield wel stand.

Joop dacht intussen nog steeds dat Lies zijn oudste zus was. Dat duurde tot 1925, toen hij in Rotterdam zijn HBS-diploma haalde. In verband daarmee moesten zijn geboortegegevens op tafel komen, en pas toen werd hem verteld dat Lies zijn moeder was, en een man uit Indië zijn vader. Het was een grote schok voor Joop. Pas toen werd hem ook duidelijk dat zijn jongere 'broer' Jurriaan, met

wie hij altijd veel samen deed, eigenlijk zijn oom was.

Een andere verrassing was dat uit een aantekening in het geboorteregister bleek dat Leendert Riede in 1916 Joop als zijn zoon had erkend. Daardoor had Joop zonder het te weten officieel de naam Riede gekregen. Dat de naamswijziging voor de betrokkenen onbekend was, blijkt ook uit de publicatie van de uitslag van het HBS-examen in de krant: daar werd Joop gewoon vermeld als H.R.M.J. Kotte. Mede omdat Joop geen enkele band had met Riede, werd de erkenning in januari 1926 door de rechtbank in Arnhem weer doorgehaald. Vanaf toen heette Joop ook formeel weer Kotte.

Twee 'broers', getrouwd met twee zusjes

Joop en Jurriaan bleven veel met elkaar optrekken. Ze kregen verkering met twee zusjes Monfroof. In augustus 1929 trouwden ze op dezelfde dag en combineerden ze hun bruiloftsfeest. Joop ging werken bij de Amsterdam-Incassobank in Rotterdam, waar hij later procuratiehouder werd. In 1946 werd hij financieel redacteur bij de NRC. Jurriaan werd boordwerktuigkundige bij de KLM. Hij maakte verschillende vluchten naar Indië. In december 1931 kwam er een dramatisch bericht: het toestel de Ooievaar was tijdens een terugvlucht uit Indië na een tussenlanding in Bangkok verongelukt. Het toestel had bij het opstijgen onvoldoende hoogte gemaakt, had een dijk geraakt en was over de kop geslagen. Er waren vier bemanningsleden en drie passagiers aan boord; zes van hen, onder wie Jurriaan, kwamen om het leven. Het was de zwaarste ramp die de Nederlandse luchtvaart tot dan

De ouders van Lies zorgden voor haar zoontje, alsof het hun eigen kind was

Lies Kotte bij de piano. Omstreeks 1950

Joop wilde beslist niet dat Conny iets zou horen over zijn 'onwettige' geboorte

toe had getroffen. KLM-directeur Albert Plesman kwam het trieste nieuws persoonlijk aan Jurriaans vrouw vertellen.

Weer een geheim

In 1933 kregen Joop en zijn vrouw hun enige kind, Constance (Conny). De geschiedenis herhaalde zich daarna in een iets andere vorm. Joop, die een zorgzame vader voor Conny was, wilde beslist niet dat Conny iets zou horen over zijn 'onwettige' geboorte. Dat bleef zo toen Conny volwassen werd en trouwde. Pas nadat Joop in 1976 overleden was, vertelde Conny's moeder haar wat er vroeger gebeurd was. Ze hoorde toen ook dat bijna alle andere familieleden al heel lang op de hoogte waren. Conny vindt het nog steeds erg jammer

dat 'tante Lies', die in 1963 overleed, haar nooit heeft mogen vertellen dat zij haar grootmoeder was. Lies had altijd wel veel aandacht voor Conny en ze had haar onder andere een mooie ring en ook haar piano gegeven, maar Conny had daar nooit iets bijzonders achter gezocht. Nu vraagt ze zich af hoe het leven van haar grootmoeder zou zijn geweest als zij destijds van haar vader wel met haar vriend had mogen trouwen, en hoe het zou zijn geweest als zij van haar zoon wel openhartig met haar kleindochter had mogen praten.

Vondsten op internet en in de archieven

Het verhaal over Joop Kotte kwam ik op het spoor via een krantenbericht uit april

1906 op de website van het Regionaal Archief Nijmegen. Daarin stond dat in Bommel een zekere H.R. Beijen (24) in ondertrouw was gegaan met een zekere E.C.F.H. Kotte (17). Dat verbaasde me, want een familie Beijen in Bommel was ik bij mijn genealogische onderzoek nog niet tegengekomen. Het huwelijk dat op de ondertrouw had moeten volgen was op internet niet te vinden. Via genver.nl vond ik wel de afkondiging van de ondertrouw. Daaruit bleek dat de bruidegom Hendrik Rudolph Beijen heette en op Ternate in Nederlands-Indië was geboren. Toen kon ik hem wel plaatsen: hij behoorde tot het Indische takje van wat ik de IJsselsteinse familie Beijen noem. Over een huwelijk met een meisje Kotte had ik echter nooit iets gelezen. Ook in het archief in Nijmegen, waar de archiefstukken uit Bommel worden bewaard, was de trouwakte niet te vinden, maar ik vond er wel de geboorteakte van het zontje van Elisabeth Kotte. Ik was benieuwd naar de verdere lotgevallen van die jongen. Als het iets anders was gelopen, zou hij immers Beijen hebben geheten. Een zoektocht op het internet →

Joop en
Jurriaan
Kotte, 1924

Paviljoen van
de familie Beijen,
Soekaboemi
omstreeks 1920

en in de bevolkingsregisters van Bommel, Utrecht en Rotterdam leverde niets op, maar uiteindelijk vond ik in de verzameling familieadvertenties van het CBG de overlijdensadvertentie van Hendrik R.M.J. Kotte, uit 1976. Daarin werden de namen van zijn dochter en schoonzoon genoemd. Na het nodige speurwerk in oude en nieuwe telefoongidsen vond ik hun huidige adres. Ik was bij hen van harte welkom en ze waren erg blij met de informatie die ik had over de familie in Indië.

De familie in Nederlands-Indië

Hendrik Rudolph Beijen, de vader van Joop Kotte, werd geboren in 1881 (volgens sommige bronnen in 1880 of 1882) op het eiland Ternate. Zijn vader, Hendrik Rudolph Beijen senior, was toen militair commandant van dat eiland. Zijn moeder werd in de onder-

trouwakte uit Bommel aangeduid als 'de inlandsche vrouw Dinah'. Hendrik Rudolph senior was in 1843 geboren als zoon van de Barneveldse huisarts Johan Franco Beijen. Hij werd in 1859 kadet bij de infanterie en werd in 1863 benoemd tot tweede luitenant bij de infanterie voor Oost-Indië. Vanwege zijn moedige optreden bij gevechten in Atjeh kreeg hij in 1874 de Militaire Willemsoorde. Hij bracht het tot kapitein bij het Oost-Indische leger. Na zijn pensionering woonde hij in Soekaboemi op West-Java. Hij overleed daar in 1922. Hendrik senior erkende naast Hendrik junior ook drie andere kinderen van inlandse vrouwen. Op de familiesite Beijen/Beyen (bijvoorbeeld op <http://www.beijen.net/jofr8.htm>) is meer informatie over hem en zijn nakomelingen te vinden.

Hendrik junior vertrok in 1899 naar Nederland. In augustus 1899 slaagde hij voor het toelatingsexamen van de kweekschool voor machinisten in Amsterdam. Hij maakte de opleiding niet af, na twee jaar werd hij 'op verzoek ontslagen'. Het is niet bekend wat zijn bezigheden daarna waren, maar hij schijnt in ieder geval in 1905 in Vlissingen te hebben gewerkt. Ergens in de jaren 1906-1910 ging Hendrik terug naar Indië. Hij werkte daar onder andere bij een plantage, bij een ontsmettingsstation en bij de tinwinning bij het eiland Banka. In 1912 en 1914 erkende hij twee kinderen van inlandse vrouwen. In 1930 werd hij nogmaals vader. Tijdens de Japanse bezetting zat hij onder andere gevangen in het kamp Ambarawa ten zuiden van Semarang. Hij overleefde het kamp. In 1952, in de roerige tijd na de Indonesische onafhankelijkheid, werd Hendrik Rudolph vermoord bij een roofoverval. Toen hij als administrateur van een rubberonderneming onderweg was met geld voor het uitbetalen van de lonen, werd hij staande gehouden door overvallers, en beroofd en doodgeschoten - waarschijnlijk omdat hij had laten blijken dat hij een van de overvallers herkende.

In de roerige tijd na de
Indonesische onafhankelijkheid,
werd Hendrik Rudolph
vermoord bij een roofoverval

Een nieuwe kennismaking

Toen Conny van de Velde-Kotte na het overlijden van haar vader verteld werd over diens afkomst, hoorde ze ook dat er

na de terugkeer van Hendrik Beijen naar Indië nog een keer contact was geweest tussen de families. 'Oom George', een broer van Lies die hofmeester was bij de Rotterdamsche Lloyd, was omstreeks 1920 tijdens een van zijn reizen op bezoek geweest bij de familie Beijen in Soekaboemi. Hij was daar vriendelijk ontvangen. Conny kreeg later een foto die hij daar heeft gemaakt. 'Paviljoen van de fam. Beyen Soekaboemi', stond er op. Verdere informatie over de familie uit Indië had ze niet, en ze wist ook niet dat er tegenwoordig leden van die familie in Nederland wonen. Nadat ik kennis had gemaakt met Conny en Dick van de Velde, heb ik hen in contact gebracht met Lenie de Roy van Zuydewijn-Beyen uit Heerlen. Lenie is de in 1930 geboren dochter van Hendrik Rudolph Beijen junior. Lenie vertelde dat zij altijd heeft geweten dat ze een onbekende halfbroer had gehad. Er was echter een misverstand: zij had van haar moeder gehoord dat hij degene was geweest die bij het ongeluk met het KLM-vliegtuig om het leven was gekomen. Haar vader was na het bericht over het neerstorten van het vliegtuig intens verdrietig en terneergeslagen geweest. Waarschijnlijk verkeerde ook hij in de veronderstelling dat zijn zoon toen was omgekomen. Hij heeft er daarna nooit meer over willen spreken. Toen haar vader in 1952 werd overvallen en vermoord, was Lenie in Nederland voor een opleiding tot secretaresse. Zij kon de begrafenis dus niet meemaken. Kort daarna keerde ze terug naar Indonesië en trouwde daar. In 1958 werden zij en haar man, die bedrijfsleider van een plantage was, gedwongen om Indonesië te verlaten. 'Lieve mensen, ik vind het zo ontzettend jammer dat wij nu pas met elkaar in contact komen,' schreef Lenie aan de familie Van de Velde. Inderdaad, soms moeten genealogen meer haast maken. ●

Laurens Beijen is rechter-plaatsvervanger in Haarlem en voorzitter van de Stichting Diogenes Leiden